

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה' אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 כְּהוּ אָמַר יְקֹנֶק אִי זֶה סֹפֵר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכְּרֹתֶם
- 19 וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישובו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישובו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחסאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולן ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 כְּהוּ אָמַר יְקֹנֵק אִי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם
- 19 וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו... וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה... ואי לאו הוה שוגג למפרע... אך זכויות- מחסד ה'... בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה... וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת... ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר-מִכְרַתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכְּרֹתֶם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה, [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולן ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו'...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲו מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם
- 19 וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולן ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲו מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכְּרֹתֶם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲוֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר-מִכְרַתִּי אֶתְכֶם לֹא הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה' אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו'...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲוֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹא הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם
- 19 וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישובו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישובו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה' אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחסאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתני בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מִכְרַתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולן ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו'...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה, [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישובו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפשע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפשע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישובו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה' אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחסאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה יחיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲו מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר-מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו... וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה... ואי לאו הוה שוגג למפרע... אך זכויות- מחסד ה'... בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה... וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת... ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲו מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכְּרֹתֶם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר־מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולן ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֲו מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר-מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק י
- 2 הלכה א
- 3 אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה
- 4 לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא
- 5 אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת
- 6 הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד
- 7 מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.
- 8 הלכה ב
- 9 העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי
- 10 לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין
- 11 כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא
- 12 המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה
- 13 הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.
- 14 הלכה ג
- 15 וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה'
- 16 ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין
- 17 בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו
- 18 בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.
- 19 הלכה ד
- 20 אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל
- 21 שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים
- 22 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונים תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו
- 23 כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.
- 24 הלכה ה
- 25 כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא
- 26 ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם
- 27 יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
- 28 וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה
- 29 מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.
- 30 הלכה ו
- 31 דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישיגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה
- 32 שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך, אינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעת שידעוהו, ועל
- 33 פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות
- 34 ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה. +/השגת
- 35 הראב"ד/ דבר ידוע וברור וכו'. א"א זה השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 כמו שגיון לדוד, וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניןך שלא תשים אליהם לב+. נגמר ספר ראשון והוא ספר
2 המדע.
- 3 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה
- 4 הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.
- 5 רמב"ם הלכות תשובה פרק א
- 6 הלכה א
- 7 כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב
8 מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי
9 דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי
10 ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה
11 משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד
12 שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות
13 אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי
14 ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם .
- 15 הלכה ב
- 16 שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את
17 כל עונות בני ישראל, שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר
18 בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה
19 תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת
20 בית דין או כרת, ושבעת שאו ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות
21 עשה שאין בהן כרת הם הקלות .
- 22 הלכה ג
- 23 בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות,
24 אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה
25 ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם .
- 26 הלכה ד
- 27 אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות
28 שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד
29 שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא
30 מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על
31 כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין
32 מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים
33 אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים
34 והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין
35 שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו - ט
- 2 הלכה ו
- 3 אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר
- 4 ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה
- 5 וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו .
- 6 הלכה ז
- 7 יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות
- 8 תשובה ולהתודות ביום הכפורים, ומצות וידוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יחנק בסעודה
- 9 קודם שיתודה, ואף על פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית
- 10 ובמוסף ובמנחה ובנעילה, והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו, ושליח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית .
- 11 הלכה ח
- 12 הוידוי שנהגו בו כל ישראל ה אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידוי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים
- 13 זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי
- 14 נגדי תמיד .
- 15 הלכה ט
- 16 אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון
- 17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 18 הלכה ג
- 19 כל מי שניחם על המצות שעשה ותהה על הזכיות ואמר בלבו ומה הועלתי בעשייתן הלואי לא עשיתי אותן הרי זה
- 20 איבד את כולו ואין מזכירים לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה אלא בתוהה
- 21 על הראשונות, וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד
- 22 מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם א לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה
- 23 והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה .
- 24 הלכה ד
- 25 אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו
- 26 מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
- 27 שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו
- 28 הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן
- 29 כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו
- 30 השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה
- 31 שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות
- 32 בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה
- 33 בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום
- 34

Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג - ד
- 2 אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על
- 3 מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון אחד נוסף על העונות משום
- 4 דבאלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה ואם לא עשה הרי עון אחד נוסף על העונות:
- 5 הלכה ד
- 6 [ד] ומפני ענין זה. כלומר מפני שבשופר מזהירין בר"ה לחפש במעשיו לכך באלו עשרה ימים צריך לעשות מצות
- 7 ומעשים טובים:
- 8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
- 9 רבי חמא (בר) +מסורת הש"ס: [ברבי] + חנינא רמי: כתיב שובו בנים שובבים, דמעיקרא שובבים אתם, וכתוב
- 10 ארפא משובתיכם! לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.
- 11 רש"י מסכת יומא דף פו עמוד א
- 12 דמעיקרא שובבים אתם - כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות.
- 13 וכתוב ארפא - משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא, שמקצת שמו עליו.
- 14 כאן מאהבה - השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו.
- 15 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 16 אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך.
- 17 הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר
- 18 ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה,
- 19 כאן - מיראה
- 20 מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת יומא דף פו עמוד ב
- 21 נעשו לו כשגגות כו'. הכא ודאי דאיכא לפרושי כפשטיה כדלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו
- 22 תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של נערות ושטות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת נעורי ופשעי אל תזכור
- 23 כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת נעורי
- 24 ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשגגות נחשבים כפי מדת חסדך
- 25 ולא כמדת בשר ודם וה"נ כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשוגג היה אבל בסמוך דקאמר שזדונות
- 26 נעשו לו כזכיות כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי
- 27 ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים
- 28 שמוסיף הם נעשים לו כזכיות וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה
- 29 וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה יחיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה
- 30 עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב דברו וגו' כי
- 31 נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נרצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל
- 32 הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרוצה כזכיות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא
- 33 גופיה נעשה זכות:

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 עץ יוסף (על עין יעקב) יומא פרק ח - יום הכיפורים דף פו עמוד ב אות עו
- 2 כאן מאהבה. ולכאורה חוטא נשכר. אך הוא משום שבעבירה אין הקדוש ברוך הוא מצרף המחשבה וליכא רק
- 3 מעשה. ובתשובה מאהבה יש מחשבה ומעשה. והמעשה טובה מכפרת על מעשה העבירה. ונשאר המחשבה
- 4 טובה שמצרף הקדוש ברוך הוא למעשה ונתוסף לו זכיות (מפרשים):
- 5 יום תרועה-
- 6 ויש להתבונן היאך אפשר שגוף העבירה יעשה זכות. וי"ל דכיון דתשובה גמורה היא באותו פרק וכו...וכיון
- 7 שלעבר טעם טעם החטא והכיר במים גנובים ימתקו, ואפ"ה פריש מהעבירה מאהבת ה' נמצא דאותה העבירה
- 8 שעשה כבר גרמה הפרישה זו שעשה שהוא זכות גדול משא"כ בצדיק שמעולם לא חטא...
- 9 הקדמת האבנ"מ -תלמידו-
- 10 ענין של עבירה לשמה- מאהבת ה', על אף העונש...
- 11 שפת אמת- העביר גרמו לעשות תשובה! והפוך מאחטא ואשוב= שתשובה גרמה שיעשה עבירה...
- 12 בעל העיקרים- גדר רצון ואונס- אי שלם בתוצאה...ואי לאו הוה שוגג למפרע...אך זכויות- מחסד ה'...בלי היגיון
- 13 הכלי יקר בענין קללות שהופכות לברכות...
- 14 הבנתי בתשובה מאהבה...וקשר לרמב"ם...
- 15 נפש החיים- קשר לת"ת...ולמפרשים -קשר לאלול ולימים נוראים....
- 16
- 17 ישעיהו פרק נ פסוק א
- 18 **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ אֹ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר-מִכְרַתִּי אֶתְכֶם לֹ הֵן בְּעוֹלְתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**
- 19 **וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם:**
- 20 אבן עזרא ישעיהו פרק נ פסוק א
- 21 (א) כריתות, גט כריתות: אמכם, ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, ואתן את ספר כריתותיה אליה [ירמ' ג'
- 22 ח'], והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסיף קום [עמוס ח' ב'], וישעיהו
- 23 דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח:
- 24
- 25 רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק א
- 26 (א) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם - הנה אמר ירמיהו שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה, פירשו
- 27 המפרשים כי ירמיהו דבר כנגד עשרת השבטים שנתן להם ספר כריתות שלא יהיה מהם עוד מלך כי בקבוץ גליות
- 28 נאמר ועבדי דוד נשיא להם, ואמר ולא יחצו עוד לשתי ממלכות, אבל ליהודה לא נתן ספר כריתות אלא כבעל
- 29 שמוציא אשתו מביתו שקצף עליה אבל לא נתן לה ספר כריתות לפי שעתיד להחזירה אליו כן יהודה עתיד להחזיר
- 30 המלכות לו, ונוכל לפרש גם כן לפי שעשרת השבטים לא שבו בשוב הגלות מבבל ועוד שמשגלו לא יצאו ממקום
- 31 גלותם וארך להם הגלות מאד הרי הם כאלו נתן להם ספר כריתות ובני יהודה שבו לארצם אחר שבעים שנה וישבו
- 32 בארצם ארבע מאות ועשרים שנה, ואף על פי שיהודה לא גלה עדין הנביא דבר על העתיד ונחמה שמנחם את

**Mekorot - teshuvah, yamim noraim, ahavat Hashem
and the irrevocable brit with Hashem**

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 2

- 1 ישראל שהם בזה הגלות שישוּבו כי לא נמכרו כי אם בעונותיהם ובשובם האל ישיב שבותם, ואמר כנגד יהודה אי
2 זה ספר כריתות, כלומר כי קרובים אתם לשוב אלי כאשר שבתם פעם אחרת כי אין ביני וביניכם ספר כריתות
3 ובשובכם ישוּבו גם כן שאר השבטים כי דוד ימלוך על ישראל כלו, וכן אמר יחזקאל הנה אני לוקח את עץ יהודה
4 אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד, ואף על פי שנתן להם
5 ספר כריתות כבר היה הכריתות גדול וארך גלות מאד והנה ישיב אותם עם שבט יהודה, והאם היא הכנסיה והכלל
6 והבנים הם הפרט והנה לא נמכרתם ואינכם צריכים לכסף בפדותכם אלא עונותיכם היו דמי המכירה והתשובה
7 תהיה כסף הפדות:
- 8 מלבי"ם ישעיהו פרק נ פסוק א
- 9 הן בעונותיכם נמכרתם. ההבדל בין עון ופשע, שהעון הוא מצד השכל שמסיתו לכפור במצות ה', והפושע הוא מורד
10 בה' ופורק ואינו מנצח בטענות כפירות ומינות. המעוה הוא בעל מום בגופו ששכלו נפגע בו ואינו מבין בין טוב לרע,
11 והפושע שכלו שלם ויודע מה טוב ומה רע רק מורד באלהיו. והנה הבן שחטא נגד אביו ע"י מרד אין לו תקוה, אבל
12 אם חטא מצד שהוא משוגע, אביו מרחם עליו ולוקח לו רופא לרפאותו, ועז"א הן בעונותיכם נמכרתם לא מצד
13 המרד, רק ששכליכם נטרף ויש לכם תקוה כי ארפא סכלותיכם, אבל בחטא האשה נגד בעלה יהיה בהפך, אם הוא
14 מצד השגעון הוא מום בגופה ואין לה תקנה, ואם הוא מצד המרד יש לה תקנה אם תשוב ממרדה, ועל זה אומר
15 ובפשעיכם שלחה אמכם. כי אם הייתם נמכרים בפשעיכם ושלוח אמכם היה בעונותיכם לא היה תקוה. (והנרצה
16 בזה, כי מצאנו שמעריך יחוס ה' עם עמו כיחוס אב לבנים, ומצאנו שמעריך אותם כיחוס איש ואשתו. יחוס האב על
17 הבן הוא מצד התולדה וכן יהיה יחוס ה' בדרך זה מצד התולדה מצד שהנפש חלק אלוה ממעל, ויחוס האיש אל
18 האשה הוא מצד קשר בחירי שנעשה ביניהם, וכן ייחוס ה' לישראל בדרך זה נעשה על ידי קבלת התורה שקבלו
19 מצותיו כמו שכתוב (הושע ב, כא) וארשתיך לי בצדק ובמשפט. יחוסו אלינו כאב לבנים הוא עם כל אחד ואחד מצד
20 תולדותו ומחצב נפשו, ויחוסו כאיש לאשתו נתהוה עם כלל האומה שנתן לה תורתו, ואומר כי יחוסו אלינו כאיש
21 לאשתו מהחיוב שנתחייב לנו ע"י יחוס זה מכסות ומזון וכדומה נפסק ע"י הפשעים, ומצד זה יש תקנה עדיין, כי
22 אחר שיחוס זה נתהוה ע"י קבלת התורה כ"ז שמאמינים עדיין בשרשי הדת, הגם שמרדו נגדו יש תקנה אם ישוּבו
23 ממרדם, לא כן אם היה נפסק ע"י עונות שהיו כופרים בתורה בכללה. וגם אומר שיחוסו השני כאב לבנים נפסק ע"י
24 עונות וטעות השכל, ובזה בהכרח ירחם האב על בנו להאיר עיניו ולהשיבו אל האמת, ויש תקנה):